

BESTANDSPLAN RONDANE NORD

2021 - 2025

Innhold

1. INNLEDNING	3
2. RONDANE VILLREINOMRÅDE	4
<i>Historikk</i>	4
Villreinutvalgene	4
Villreinnemdene	4
<i>Områdebeskrivelse</i>	4
Avgrensning og størrelse	4
Geologi, topografi og klima	4
<i>Planperiode og planområde</i>	4
<i>Beitegrunnlaget</i>	4
3. RONDANE NORD	5
<i>Områdebeskrivelse</i>	5
<i>Villreinens arealbruk</i>	5
<i>Beitegrunnlaget</i>	7
<i>Arealforvaltning</i>	7
<i>Sesongvise utfordringer</i>	7
Vinterhalvåret	7
Kalvingsperioden	8
Sommerseasonen	8
<i>Sykdommer og helsetilstand</i>	8
CWD	8
Fotråte	8
<i>Bestandsregistreringer og bestandsstatus</i>	8
<i>Målsetninger</i>	11
<i>Organisering av jakta, tildeling av fellingsløyver og oppsyn</i>	13
<i>Jegerkontrakter</i>	13
<i>Samjakt / overgangsavtaler</i>	13
<i>Økonomi</i>	14
<i>Budsjett Rondane N Villreinutvalg 2021-2025 (3 % årlig prisvekst)</i>	14
<i>Appendix</i>	15

1. INNLEDNING

I § 27 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt (hjorteviltforskriften) står det blant annet: ”Villreinnemda kan godkjenne en flerårig, maksimalt 5-årig, bestandsplan for villreinområdet. Bestandsplanen skal for hele planperioden inneholde målsetninger for bestandsstørrelse og – utvikling, årlig avskyting fordelt på alder og kjønn, oversikt over hvilke bestandsdata som skal samles inn og hvilke tiltak som er planlagt gjennomført”.

Villreinutvalgene i Rondane Sør og Rondane Nord fremmet tidligere, senest for perioden 2016-2020, i fellesskap en bestandsplan for hele Rondane villreinområde. Selv om villreinforvaltningen skal arbeide for at nord og sør-bestandene kan forvaltes som en forutsetter dette så vidt store restaureringstiltak for å gjenoppta trekk mellom områdene at dette ikke synes hensiktsmessig før slike tiltak realitetsvurderes. Soneringsgrensen mellom Rondane Nord og Sør ligger langs kommunegrensa Ringebru/Stor-Elvdal og mot Sør Fron. Grensa går dermed mellom rettighetshaverne Ringebru Fjellstyre/Sollia Fjellstyre på den ene siden, og Vulufjell Fjellstyre/Mathiesen-Atna på den andre siden. Villreinutvalgene i Rondane Nord og Sør og rettighetshaverne i de berørte områdene er enige om soneringsgrensa.

Området mellom Ula elv og kommunegrensa Ringebru/Stor-Elvdal og området nord for Ula elv har ikke lenger funksjonelt trekk og forvaltes samlet, men med respektive kvoter og bestandsmål. Dette ble innført i bestandsplan for perioden 2016-2020. Det er ingen tegn til at dette trekket har eller vil ta seg opp igjen i overskuelig fremtid med mindre konkrete tiltak iverksettes.

Bestandsplanen har vært ute på høring hos alle rettighetshaverorganisasjonene og vedtatt på årsmøtet i villreinutvalget vinteren 2021.

Under behandling og godkjenning av bestandsplanen vedtok årsmøtet i Rondane Nord følgende:

Bestandsmål i planperioden er redusert fordi rettighetshaverne i Rondane Nord anser det som usannsynlig å stabilisere bestanden på tidligere bestandsmål. Langsiktig bestandsmål opprettholdes på 1200 vinterdyr nord for Ula og 400 sør for Ula. Dette langsiktige bestandsmålet er fastsatt i påvente av oppfølging av kvalitetsnormen for villrein.

Om kartleggingen av forholdene på delmål 2 og 3 i Rondane Nord, som skal være ferdig høsten 2021, tilsier at tiltak skal iverksettes (rødt nivå) så vil gjennomføring av tiltak kunne medvirke til oppjustering av bestandsmålet i planperioden. Villreinutvalget i Rondane Nord vil dersom kriteriene for gult eller grønt nivå nås på samtlige parametre i planperioden vurdere å søke om å få behandlet revidert bestandsplan før planperioden utløper.

Med dagens utfordringer anser villreinutvalget at villreinen vil møte så vidt store utfordringer med å trekke til gode beiter innenfor leveområdet for villrein i Rondane Nord at tiltak må iverksettes for å motvirke at nye områder går ut av bruk som tilgjengelig beite og leveområde for villrein.

Dombås, 9. april 2021

Hans Olav Arnekleiv (s)

Leder Villreinutvalget For Rondane Nord

2. RONDANE VILLREINOMRÅDE

Historikk

Villreinutvalgene

Det første villreinutvalget for Rondane ble nedsatt i 1967 og gjaldt hele Rondane og Sølnekletten. Det var store forskjeller på de forskjellige delene av området og dette var ei stor utfordring. På årsmøtet i 1970 ble området derfor delt i tre: **Nordområdet** fra Hjerkinns og til og med Vulufjell, **Sørområdet** fra og med Ringebu og resten av terrenget sørover og **Østområdet** omfattet Atnadalsfjellet mellom Glomma, Atna, Folla og Grimsa (senere kalt Sølnekletten).

I 1973 ble deler av Nordområdet (området sør for Ula, østsida av Rondvatnet og kommunegrensa Dovre/Folldal mot Sel) fredet. I 1981 ble dette fredningsområdet utvidet sørover til Friisvegen, og utskilt som **Rondane Midt**. Hensikten var å frede området for å ta vare på de få dyrene som fantes i området. I 1984 bestemte rettighetshaverne i Rondane Midt seg for å begynne med ei forsiktig jakt.

Sørområdet var fredet for villreinjakt i årene 1969 - 1975. Stammen øket da fra 69 dyr til knapt 500 dyr.

I 1997 ble Rondane delt inn i Rondane Nord og Sør slik vi kjenner det i dag.

Villreinnemdene

Da villreinnemdene ble opprettet i 1988 ble det ei nemnd for Rondane Nord (fra Hjerkinns og ned til Ula, østsida av Rondvatnet og kommunegrensa Dovre/Folldal mot Sel) og ei nemnd for Rondane Sør (områdene sør for denne grensa). I januar 1997 vedtok DN at det skal være ei villreinnemnd for hele Rondane.

Områdebeskrivelse

Avgrensning og størrelse

Rondane villreinområde omfatter godkjent villreinareal innenfor et område avgrenset av E6 gjennom Gudbrandsdalen fra Hamar til Hjerkinns, Rv. 29 fra Hjerkinns til Folldal, Fv. 27 fra Folldal til Atnbrua, Atna elv fra Atnbrua til Atna, Rv. 3 fra Atna til Elverum og Rv. 25 fra Elverum til Hamar. Planområdet består av 3458,92 km² godkjent villreinareal i følgende kommuner:

Rondane Nord: Folldal 232,60 km², Dovre 798,92 km², Sel 245,67 km², Nord- og Sør Fron 236,40 km².

Rondane Sør: Stor-Elvdal 872,1 km², Ringebu 668,7 km², Øyer 221,1 km², Ringsaker 54,2 km², Åmot 92 km², og Hamar 37,3 km².

Geologi, topografi og klima

Det meste av villreinarealet i Rondane består av karrige sparagmittbergarter med innslag av mer kalkrike bergarter i enkelte deler. Topografien er i hovedsak myke avrundete former med store flyer, vidder og viddedaler. Et unntak er selve Rondanemassivet med høge topper og trange daler og passasjer. Innenfor dette området bruker reinen areal fra over 2 000 meter til ned mot 200 meter over havet. Rondane har et tilnærmet kontinentalt klima med synkende årsnedbør fra sør mot nord.

Planperiode og planområde

Planperioden er 2021-2025. Det utarbeides separate bestandsplaner for Rondane Nord og Sør da det i dag ikke er funksjonell utveksling av dyr mellom de to delområdene i Rondane. Begge bestandsplaner skal ta høyde for utveksling mellom områdene dersom trekk som i dag ikke er aktive tas opp igjen. Det er videre en forutsetning at de to delområdene samhandler for å forebygge ytterligere etablering av barrierer

Beitegrunlaget

Siden 1969 er det foretatt 3 beiteundersøkelser innen Rondane. Disse har vært utført innen begrensede, men representative områder, spesielt med henblikk på bruken av beitet, og de samlede vinterbeiteresursene. Alle viser at det er mer vinterbeite enn nåværende bestand utnytter og tar i bruk. Vinterbeite er ikke minimumsfaktor så langt i villreinområdet.

I den sørlige delen synes sommerbeitet ubegrenset. Etter hvert som stammen har vokst, har reinen tatt i bruk stadig nye områder, delvis også skogsområder opp mot snaufjellet. Dette gjelder både i øst, vest og syd. Deler av disse områdene er godkjent som tellende areal for villreinjakt.

I den nordlige delen er tilgangen på sommerbeite mindre fordi nesten hele området er tørt og med få snøleier som varer over sommeren.

Erfaringer fra andre områder viser at vi hittil ikke har hatt gode nok metoder for å estimere størrelsen på bestander ut fra foretatte beiteundersøkelser.

3. RONDANE NORD

Områdebeskrivelse

Det har vært foretatt en gjennomgang og oppmåling av tellende areal i det eksisterende Rondane Nord i 1994 - 1996. Arealene sør for Ula elv er ikke revidert.

Området består av følgende kommuner, rettighetshavere og areal:

Rettighetshaver/kommune	Areal i km2	Prosent
<i>Folldal kommune:</i>	<i>232,60</i>	<i>15,84</i>
Sæterfeltet. Statskog	26,42	1,80
Elgvasslien	23,15	1,58
Fallfeltet	15,38	1,05
Kolletholen bygdealmenning	8,18	0,56
Midtre Folldal Jakt- og Fiskelag	25,71	1,75
Sandomfeltet	10,29	0,70
Folldal st.alm.	123,47	8,41
<i>Dovre kommune:</i>	<i>798,92</i>	<i>54,40</i>
Grimsdalen/ Dovrefjell st.alm.	629,20	42,84
Fokstugu utmåling. Statskog	16,45	1,12
Lauri'tz Sønnebø	3,70	0,25
Joramo Bygdealmenning	6,53	0,44
Einbuggdalen Sameie	42,26	2,88
Dombåsfeltet	17,70	1,21
Gråsidefeltet	58,90	4,01
Skogseterfeltet	24,18	1,65
<i>Sel kommune</i>	<i>245,67</i>	<i>16,73</i>
Sel statsalmenning	237,77	16,19
Nord Sel utmarkslag	1,50	0,10
Kampen grunneigarlag	6,40	0,44
Nord og Sør-Fron kommuner	191,40	13,03
Vulufjell statsalmenning	163,40	11,13
Østkjølen jaktområde	9,47	0,64
Sørdorp/Kvam gr.eierlag	9,50	0,65
Mathisen Atna A/S	9,03	0,61
<i>Samla areal</i>	<i>1513,59</i>	<i>100,00</i>
<i>Nord-Fron kommune</i>		
Gråhøa	45,00	

Tabell 1 Areal- og rettighetshaveroversikt Rondane Nord

Villreinens arealbruk

Villreinen sin arealbruk er registrert ved observasjoner og ulike nedtegnelser over lang tid. Det fins spor etter villreinfangst fra svært gammel tid. Fra nyere tid fins nedtegnelser over deler av arealbruken. Fjelloppsynet har gjennom mange år registrert arealbruken til villreinen og en del kunnskap får en og fra tellinger og mer tilfeldige observasjoner. Senere års GPS merking av villrein gir viktige etterprøvbare data mht arealbruken. Vurdering av delnorm 3 i kvalitetsnormen tar utgangspunkt i de siste 50 års endringer. Endringer i arealbruk de siste 50 år kan først og fremst tilskrives endringer i tilrettelegging og menneskelig ferdsel. Både delingen i et Rondane Nord og

Sør og senere delforvaltning av Rondane Nord sør og nord for Ula Elv har direkte sammenheng med menneskelig aktivitet, og da særlig turisme/hyttebygging, samt sti- og løypenett.

Fokusområder, ref delnorm 3 i kvalitetsnormen

I arbeidet med kvalitetsnormen for villrein skal funksjons- og fokusområder kartlegges og defineres. Dette vil være et viktig utgangspunkt for overvåking og arena for å møte andre brukerinteresser slik at negative konsekvenser for villrein i størst mulig grad kan avverges, og i den grad det er mulig, å tilbakeføre området til en bedre funksjonalitet for villreinen.

Klassifiseringen av villreinens funksjonsområder og fokusområder foreligger etter planen innen 1.9. d.å. Villreinutvalget ønsker å være aktiv bidragsyter i dette arbeidet og arbeide for at følgende fokusområder klassifiseres.

1. Grimsdalen

Områdene nord for Grimsdalsvegen er viktige både som beite- og kalvingsområde og det er av stor betydning at villreinen fortsatt kan trekke over Grimsdalsvegen.

2. Sti mellom Grimsdalshytta og Høvringen over Sletthøe.

Denne T-merka stien går gjennom viktige sommer- og vinterbeiter (Storrvatnet, Hornsjøhøe og Sletthøe) for villreinen.

3. Stikket skitrase; Skogsetrene – Høvringen

Traseen går i randsone til viktige beiteområder for villreinen. Den er lagt noe om i senere. Omleggingen antas å ha skjermet vinter- og vårbeiteområdet Sletthø-Kuva i noen grad. Det pågår i «Kuvaprojektet» registreringer for å kartlegge hvilke konsekvenser dette har på villreinens bruk av området.

4. Trekk vest for Rondanemassivet.

Ett av de viktigste problemstillingene i Rondane Nord er villreintrekket mellom de nordlige områdene og Vulufjell. En rekke stier og løyper mellom Høvringen, Smukksjøseter, Rondvassbu og Mysusetter(Spranget) går langs og på tvers av dette trekket og har ført til at villreinstammen i Rondane Nord i dag er delt i to bestander.

5. Trekk øst for Rondanemassivet.

I likhet med punkt 4 har vi et trekk øst for Rondanemassivet mellom Vulufjell og nordområdene. Dette trekket har de senere årene opphørt. Trekket er av stor betydning for villreinens sirkulerende bruk av Rondane.

6. Trekket mellom Rondane Nord og Sølnekletten villreinområder.

Tidligere ble det nærmest årlig registrert at mindre flokker av rein trekker mellom Rondane Nord og Sølnekletten. Det antas at dyr fra Sølnekletten-stammen trakk over riksvegen hovedsakelig mellom Streitlia og Blæsterdalen og over til Grimsdalsområdet på vinters tid. Man har videre vært av den formening at de samme dyra trakk tilbake til Sølnekletten senere på vinteren.

7. Rv. 27

Rv. 27 har vært og er en vesentlig barriere for villreintrekket i midtre deler av Rondane villreinområde og er en hovedårsak til delingen i et Rondane Nord og Sør. Praktisk deling mht bestandsforvaltning, men avgjort en reduksjon i kvaliteten til villreinens leveområde.

8. Gråhøa

Gråhøa er primært et bukkeområde. Det er ikke registrert simler eller kalv på selve Tjønnetterfjellet i løpet av prosjektperioden. Villreinutvalget opplever det som viktig at de tradisjonsbærende dyra som bruker ytterkantene av leveområdet (stort sett bukk), ikke blir skutt ut. Som kvote tildeles Gråhøområdet 3 % av den totale kvoten for Vulufjellstammen.

9. Vulufjell

Den T-merka stien gjennom Vulufjell går gjennom viktige beiteområder for villrein. Fjerning av T-merket sti over Ramshøgda aktualiserer å vurdere begovet for T-merking fra stidele ved Eldåbu til Bjørholla.

10. Haverdalen-Dørålen-Høvringen

Stoen som går til Høvringen til Døråsetrene gjennom Kvannslådalen og Dørålen går gjennom mye brukte beiteområder for villreinen. Behovet for sti fra Kvannslådalsbua og videre til stidele ved Døråsetrene bør vurderes.

Beitegrunlaget

Rondane Nord, nord for Ula elv, har rikelig med lavressurser og gode vinterbeiter. Begrensningen ligger i sommer og høstbeitene. Det er liten tilgang på grønne beiter noe som er mest utslagsgivende sensommer og høst. Snøsmeltingen skjer forholdsvis fort og påvirker beitetilgangen negativt. Spireseongen med proteinrik plantekost avtar i takt med snøsmeltingen og blir kortvarig. En viktig faktor er tilgjengeligheten til sommerbeite. Mye ferdsel tilsier at en del av barmarksbeite ikke benyttes av rein pga forstyrrelse.

Villreinen i Vulufjell-området, sør for Ula elv, har en god sammensetning av beiter alle sesonger. Av de 3 mer eller mindre isolerte villreinbestandene i Rondane er det rein i Vulufjellområdet som har den beste fordelingen av sesongmessig beite innen sitt areal.

Et viktig element i tillegg til beitenes beskaffenhet er i hvilken grad de er tilgjengelige de ulike deler av året. For både den nordlige og sørlige delbestanden har graden av forstyrning utviklet seg negativt. Mulighet for sesongvise trekk og beitevandring anses betydelig redusert. Fragmenteringen av leveområdet Rondane Nord vil måtte gi konsekvenser for bestandsstørrelse i hver av de to delområdene. Dette forsterkes av den skjeve fordeling dette gir mellom tilgang til vinter- og sommerbeite mellom områdene. Pr i dag er det til dels store unyttede lavbeiter i nord, mens det i sør er rikelig med vår- og sommerbeite. Med manglende trekkadferd hos villreinbestandene utnyttes dermed ikke Rondane Nord sitt beitepotensiale godt.

Arealforvaltning

Villreinen er avhengig av større sammenhengende områder uten store tekniske inngrep som sterkt trafikkerte veier, hyttefelt og annen tilrettelegging og infrastruktur. Dette krever ei god og restriktiv arealforvaltning i alle kommuner med areal i villreinområdet. Samtidig legger det et stort ansvar på Nasjonalparkstyret, som skal følge opp intensjonene for opprettelsen av Rondane Nasjonalpark.

Dette er utfordrende, hovedsakelig fordi det er vanskelig å reversere etablert infrastruktur samtidig som verneforskriftene ikke var dimensjonert for dagens utfordringer med tanke på ferdsel og aktivitet i villreinområdene. Dagens situasjon er utfordrende med en betydelig vekst i reiselivsnæringen. Mye av veksten skjer i fjellet med økt forstyrning av villrein som resultat. Særlig er dette knyttet til veier gjennom fjellet og økt biltrafikk og sykkelturisme, men det antas også å være vekst i antallet personer på stier og løyper i fjellet hele året.

De sentrale villreinområdene er i stor grad vernet, og burde slik sett ivareta villreinhensyn gjennom verneforskriftene. Det vokser imidlertid fram nye aktiviteter og tiltak som ikke kan vurderes med bakgrunn i verneformålet i dagens verneforskrift. Utviklingen av reiselivsnæringen i randsonene har innvirkning på villreinenes muligheter for bruk av de ulike områdene ved å medvirke til økt ferdsel og bruk av fjellet. Forvaltningen av randsonene, som skjer etter PBL i den enkelte kommune er et nøkkelspørsmål for å ivareta funksjonalitet til villreinenes områder. For å lykkes med både utvikling i lokalt turismebasert næringsliv og å ivareta villreinbestandene kreves en langsiktig og faglig basert arealforvaltning i alle kommuner med areal i villreinenes leveområder.

Sesongvise utfordringer

Villreinenes miljøbetingelser og livssyklus gir sesongvise variasjoner når utfordringer skal vurderes. Marginal næringsstilgang vinterstid, flokktilhørighet, stor skyhet for mennesker og et nomadisk levesett for å kompensere for disse særegne utfordringene. De areal som kreves for samlet å utgjøre et komplett og funksjonelt leveområde for villreinen utfordres av storsamfunnets ønske om samtidig bruk av arealer til rekreasjon og næringsutvikling. Villreinenes behov og utfordringer veksler mellom årstidene og er derfor ulike gjennom året selv om menneskelig aktivitet alltid er den viktigste faktoren som utløser kritiske konsekvenser.

Vinterhalvåret

Villreinen lever helt marginalt om vinteren og er helt avhengig av ro til å innta nok næring, ro til å fordøye næringa og ro for ikke å forbruke mer næring enn det til tider vesle opptaket som er mulig. Aktiviteten i kjerneområdet er moderat i dag, selv om randsonene og aktivitet der i noen grad forer på med brukere på vinterstid. Energibalansen vinterstid er så marginal for villrein at selv liten økning i grad av forstyrning har stor konsekvens. Pågående klimaendringer vil utgjøre en betydelig utfordring om dette medfører hyppigere eller sterkere grad av nedising på beiter.

I tilknytning til påske er det noe trafikk i forbindelse med drift av turistbedriftene i Grimsdalen, Haverdalen, Dørrålen, Høvringen og Rondvassbu. Hoveddelen av menneskelig ferdsel ellers følger oppkjørte, stikka løyper og dette er med og bidrar til at forstyrrelsene blir redusert

Kalvingsperioden

Villreinen trekker normalt fra vinterbeiter til kalvingsområder ved påsketider og frem mot kalving i mai. Tilgang til gode kalvingsområder med tidlig beite er avgjørende for bestandsutviklingen. Viktig er da også fravær av forstyrning under og umiddelbart etter kalving. Villreinen kalvingsområder ligger normalt relativt langt fra annen aktivitet. I Rondane Nord er det relativt kort avstand fra vei til kalvingsområder og enhver økning i ferdsel inn i fjellet vil være negativ. Kalvingsperioden er normalt sammenfallende med liten fremkommelighet i snøsmeltingen. Dette skjermer kalvingsområdene noe. Mulig tidligere barmarksesong som følge av klimaendringene vil kunne ha sterk negativ effekt for bruk av dagens kalvingsområder.

Nord for Ula er det de siste år registrert kalving på begge sider av Grimsdalsvegen, på nordsida fra Kattugelhø til fremover Einbuggdalen og på sørsida fra Bottkollen og fremover Botten. Grimsdalsvegen åpner 5. juni og det er en del ferdsel i forbindelse med brøyting og utbedringer i forkant av åpningen. Mulighet for kryssing og beiting i Grimsdalen er av stor betydning for delbestanden nord for Ula elv.

Sør for Ula elv har det meste av kalvingen foregått på Søre og Nordre Benkjinn, samt Musvordalen. Området Valdresletta/Vuludalen og Svartkampen har også vært noe benyttet.

Sommersesongen

Etablert stinett går på tvers av flere kjente trekkveier for villrein. Samtidig er interessen for bruk av fjellet økende i friluftslivssammenheng. Rondane Nord er sterkt preget av en utvikling med ønske om tilrettelegging for friluftsliv med topturer, Ti-topper og turer av en-fem dagers varighet. Aktivt friluftsliv er i seg selv positivt både samfunnsmessig og for den enkelte, men dette medfører en forstyrning av villrein. Koordinering av tilrettelegging og regulering av planer og aktiviteter må ligge i bunnen i det enkelte lokalmiljø.

Sykdommer og helsetilstand

Villreinen i Rondane Nord er tatt opp i overvåkingsprogrammet for hjortevilt. Helsetilstanden i norske viltbestander er gjennomgående god. Endringer i klima og utfordringer for villreinen arealbruk vil kunne redusere villreinen evne til å takle sykdommer og parasitter. Individuer med dårlig kondisjon og helsetilstand vil være mer mottakelige for sykdom enn livsfriske dyr.

CWD

Chronic Waste Disease (Skrantesjuka) er den absolutt største utfordring vi ser i dag for hjortevilt i Norge. Som flokklevende art er villreinen ekstremt skadelidende ved utbrudd av denne sykdommen, selv om den også vil ha store konsekvenser for andre hjortevilt. Årsak til utbruddet i Nordfjella og eventuell smittevei er ikke kjent. Tilsvarende med det ene tilfellet som er registrert på Hardangervidda. Dette gir stor usikkerhet om årsak eller tiltak. Inntil kunnskap foreligger er tett oppfølging med prøvetaking og opprettholdelse av en mest mulig naturlig sammensetning av bestander som er balansert mot leveområdenes bærekraft viktigste tiltak.

Fotråte

Rondane Nord har erfart utbrudd av fotråte flere ganger. Særlig var utbruddet i 2019 alvorlig. Ca 30-40 % av kalvene omkom da før/under jakt. Dette er tilsvarende tall som man har fra Hardangervidda dette året, og viser at fotråte må hensyntas ved bestandsforvaltningen. Tett oppfølging og samarbeid med jegere og rettighetshavere for å avdekke utbrudd er viktig.

Villreinutvalget ser med bekymring på den mulige sammenhengen mellom utbrudd og år der reinen i mindre grad får anledning til å veksle mellom beite- og oppholdsområder. Den trangboddheten som barrierer fra menneskelig aktivitet kan medføre for villreinflokkene er en sannsynlig medvirkende årsak til utbrudd.

Fortsatt forskning for å lære mer om smittespredning og årsaker til utbrudd er nødvendig.

Bestandsregistreringer og bestandsstatus

I 2020 ble kvalitetsnormen for villrein vedtatt innført. Dette er et program som skal gi indikasjoner når en eller flere nøkkelfaktorer for rein er i ferd med å nærme seg kritisk nivå. Målsetningen er at dette skal gjøre det enklere å konkretisere tiltak for å bedre levevilkårene og bestandssituasjonen. Villreinutvalget forventer dette også medfører økte ressurser til overvåking og registrering. Samspillet mellom fagmiljøer og lokale forvaltningsorganer er her sentralt, og villreinutvalget vil være en svært viktig aktør i det praktiske arbeidet. Norsk villreinsenter har fått oppdraget med kompetanseutvikling bl.a. mht feltarbeidet og registreringer.

Tellinger

For å kunne få en oversikt over stammens størrelse og sammensetning er det en målsetting at det gjennomføres minimumstelling og strukturtellinger hvert år. Det samme gjelder kalvetellingene. Disse siste utføres av NINA, mens minimums- og strukturtellinger utføres av villreinutvalget ved fjelloppsynet. Tellingene er et verktøy for fastsetting av kvoter og gir en oversikt over tilvekst, alders og kjønnsfordeling i reinstammen. Villreinutvalget er opptatt av et større offentlig ansvar for finansiering av bestandsovervåkingen.

Alders- og kondisjonsregistreringer

For å få en best mulig oversikt over reinens kondisjon må det legges vekt på å samle inn mest mulig data fra skutte dyr under jakt. Villreinjakta gir mulighet for å kunne få et stort prøvemateriale. Kjever, vekt og jaktrapporter samles inn årlig. Innsamlingen av kjever gjøres i samarbeid med NINA som står for analysene av det innsamlede materiale. I tillegg sendes det inn prøver for å kartlegge utbredelsen av fotråte. Det er vanskelig å se for seg annet enn at prøvetaking med hensikt å avdekke forekomst av CWD vil videreføres. Samspillet med jegerne er helt nødvendig for å få inn disse prøvene. Her er det potensiale for bedre oppslutning. Det vil virke positivt å presentere resultater for jegerne årlig slik at hensikten med diverse prøvetaking blir litt bedre kjent. Andelen kjever som innleveres og veiing av dyr er under ønsket nivå ved starten på bestandsplanperioden. Tilsvarende er andelen felte dyr som veies for lav. Særlig betydning inn i forvaltningsarbeidet har presise vekter på felt kalv.

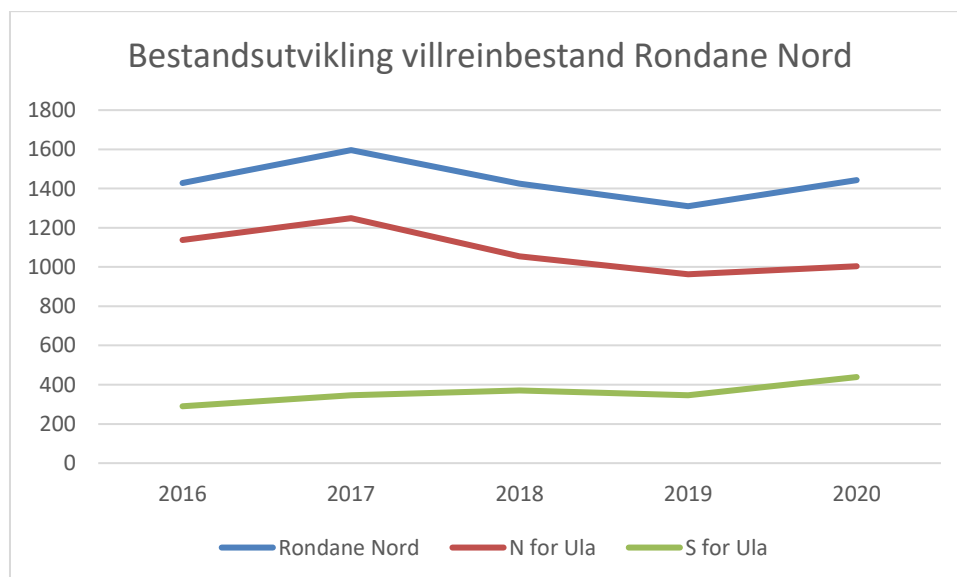
Registreringer gjennom året

Villreinobservasjoner gjennom året registreres i databasen «Artsobservasjoner». GPS-sendere til erstatning for de som falt av høsten 2020 er påmontert februar 2021. Erfaringene fra tidligere peileprosjekter er meget gode. De gir konkrete og visualiserbare resultater og er meget ressursbesparende i øvrig oppfølging av villreinbestanden, tellinger mm. I forbindelse med kalvingsperioden er det og bør fortsatt være økt oppsyn i kalvingsområdene. I tillegg foretar Fjelloppsynet med hjelp av lokale jegere registrering av bukkenes arealbruk i Kuva-området og Tjønseterfjellet i «Normanprosjektet».

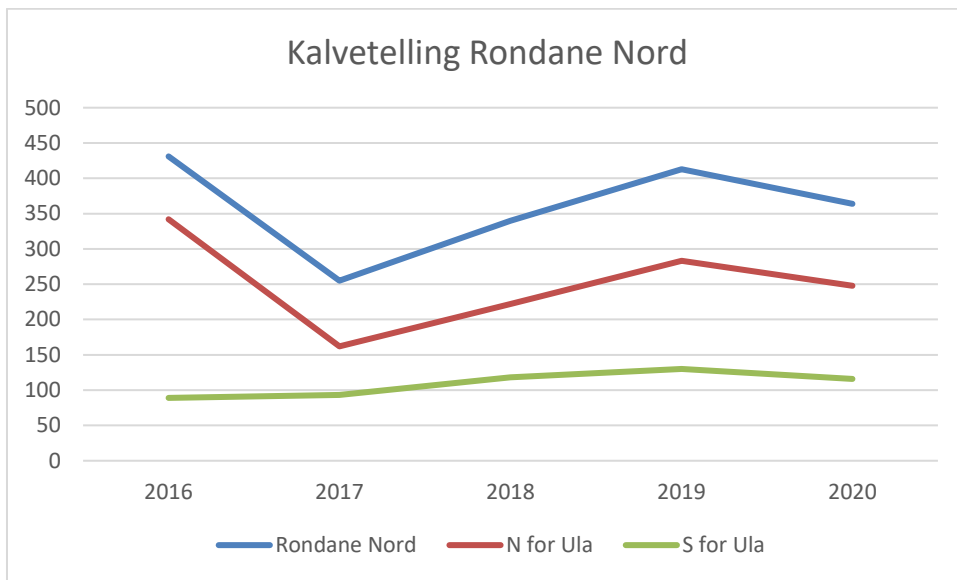
Bestandsdata – utvikling

Bestandsutviklingen i Rondane Nord i perioden 2016-2020 er beskrevet i tabellen under. Vinterbestand er resultat av minimumstelling i perioden januar-mars når forholdene er gode for observasjoner. Tilvekst er antall kalv pr 100 simler/ungdyr talt under kalvetelling i juli. Bukkeandel er antall eldre bukk pr simle i bestanden, vurdert ut fra strukturtelling om høsten.

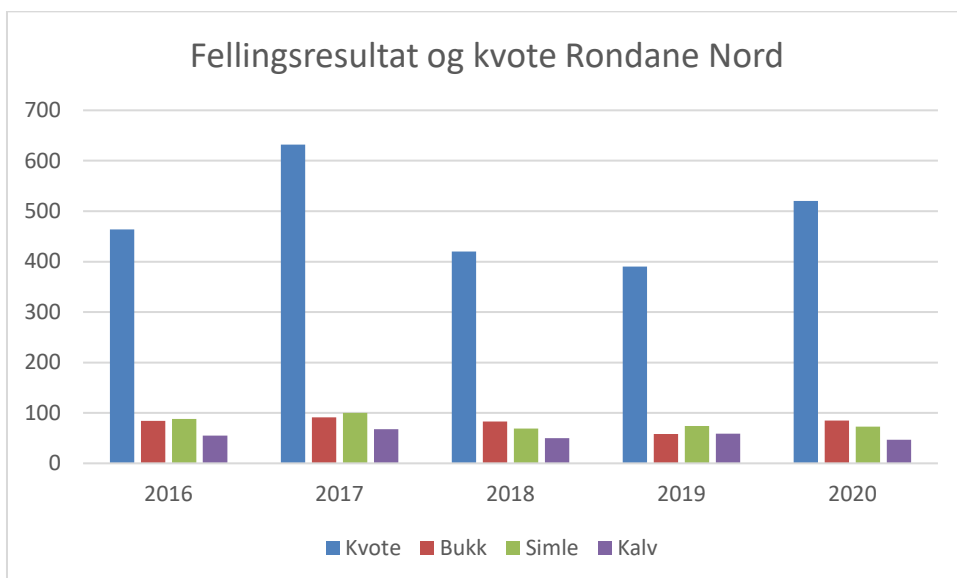
Utviklingen i villreinstammens arealbruk i Rondane Nord har ført til at forvaltningen med kvoter og avskyting har vært delt av Ula elv siden 2011, med egne bestandsmål og kvoteberegninger i de to delområdene nord og sør for Ula.

Figur 1 Utvikling villreinbestand 2016-2020, minimumstelling vinter

Figur 2 Kalvetellinger Rondane Nord 2016-2020, NINA

Figur 3 Kvoter og fellingsresultat Rondane Nord 2016-2020

Målsetninger

Villreinstammene i Rondane og Dovrefjellområdet (Snøhetta, Knutshø, Sølnekletten og Rondane) representerer de siste livskraftige bestander av den opprinnelige ville fjellreinen i Europa. Disse fem villreinområdene utgjør halvparten av de nasjonale villreinområdene sammen med Reinheimen-Breheimen, Nordfjella, Hardangervidda, Setesdal Austhei og Setesdal Ryfylke. Disse villreinstammene er internasjonalt verneverdige i h.h.t til konvensjoner som Norge har inngått. Det er derfor viktig å opprettholde dette nasjonale ansvaret.

I 2020 ble kvalitetsnormen for villrein vedtatt. Det er naturlig for villreinutvalget å fastsette målsetninger basert på de standarder som er gitt gjennom denne. Arealpåvirkningen i Rondane Nord og økende belastning bl.a. som følge av turisme og nedbygging er stor. Det er tre delnormer i kvalitetsnormen for villrein:

- 1) Bestandsforhold
- 2) Lavbeiter
- 3) Leveområde og menneskelig påvirkning

Villreinutvalget velger å sette langsiktige mål for hvor man ønsker å være iht klassifiseringen samtidig som man erkjenner at ikke alle mål vil kunne nås i planperioden. Delmål 1 er i stor grad innenfor villreinutvalgets egne prioriteringer å nå. På delmål 3 trengs det til dels betydelige samfunnsmessige tiltak for å bedre situasjonen vesentlig, mens delmål 2 vil være påvirket av både valg fra villreinutvalgets side og hvor godt man lykkes med å implementere villreinens behov i øvrig samfunnsvirksomhet og planlegging, ref delmål 3.

Denne versjonen av bestandsplanen bør få tilføyd klassifisering på delmål 2 og 3 når disse foreligger høsten 2021. Kvalitetsnormen for villrein er basert på trafikklensmodellen med rød, gult og grønt lys avhengig av situasjonen for villrein. Følgende langsiktig mål settes for Rondane Nord:

Det skal være grønn status på alle delnormene for villrein i Rondane Nord innen 2040

I planperioden, 2021-2025 settes følgende målsetning på kvalitetsnormen for villrein:

- 1) Bestandsforhold. Alle parametre i delnorm 1 skal være grønne ved planperiodens slutt. Det innebærer at slaktevekt på kalv gjennomsnittlig er over 18 kg i 2025. Antall kalv pr 100 simler/ungdyr skal være over 50 og andel eldre bukk pr voksne simle skal være over 35 %. Tap av genetisk variasjon skal ikke skje. Det skal ikke være påvist alvorlig meldepliktig sykdom.
- 2) Lavbeiter. Lavbeitene i Rondane Nord skal være på grønt nivå i 2025, dvs over 220 g/kvadratmeter. Å belaste området med større vinterbestand vil gi negativ effekt på vekst og størrelse med mindre bedre og mer sommerbeiter blir tilgjengeliggjort.
- 3) Leveområde og menneskelig påvirkning. Det fastsettes som målsetning at delnorm 3 skal være gul ved planperiodens slutt. Dette forutsetter at ytterligere fragmentering og vanskeliggjøring av tilgang til sesongvise beite- og oppholdsområder må unngås. Villreinutvalget rår i mindre grad over denne tilstanden, og er avhengig av å nå målet gjennom å synliggjøre behovet og skape forståelse for villreinens særegne krav til leveområder i kommuner og først og fremst reiselivsnæringen, herunder turistaktivitet og -tilbud.

Villreinutvalget har klare forventninger til at offentlige myndigheter iverksetter tiltak når vurderingen av tilstand opp mot kvalitetsnormen tilsier det. Særlig gjelder dette forhold som går inn under pkt 3 over.

Kunnskapsgrunnlaget i Rondane Nord er meget godt bl.a. som følge av FoU-prosjektet fra tidlig på 2000-tallet og videreføring av arbeidet med GPS-merking av simler. Sammen med den erfaringsbaserte kunnskapen som fremdeles er tilgjengelig lokalt vil registreringene om arealbruk gjennom senere års prosjekter være gode prinsippliverandører for fremtidig arealforvaltning.

Rondane Sør og Rondane Nord har som målsetning å komme sammen minst en gang i året for å drøfte felles ting angående bestandsplan, jaktresultat, tellinger, prosjekter etc. Verdien av utveksling av delbestandene i Rondane Nord og Sør må ikke undervurderes. Å gjenskape trekk mellom de tradisjonelle vinterbeitene i nord og sommerbeitet i sør vil ha stor betydning på klassifisering på delmål 2 og 3, og til en viss grad også på delmål 1 (helse, genetisk variasjon)

Mål for bestandsstørrelse, struktur og avskytning

Ønsket er å opprettholde en vinterstamme som har en tilnærmet naturlig sammensetning som forvaltes og reguleres gjennom jakt. Det vil si at villreinjegerne er den viktigste ressursen for å forvalte stammen etter de retningslinjer, kvotetildelinger og korttyper som utvalget fastsetter. Bestandsmål for planperioden 2016-2020 er ikke oppnådd.

Det må i planperioden legges vekt på å gjennomføre årlige presise tellinger på minimumsbestand, struktur og kalvetelling, jf kvalitetsnormen for villrein. Det er nødvendig å benytte samme metodikk og i den grad man ser behov for det samkjøre registreringene i tid. Usikkerheten som foreligger rundt mulig migrasjon mellom Sønkkletten og Rondane Nord bør søkes avklart. Dette taler for dialog og samarbeid med villreinutvalget i Sønkkletten for å kalibrere bestandsregistreringer.

Tilsvarende er det ønskelig med samsvar i metodikk og frekvens på bestandsregistreringer med Rondane Sør for å avdekke forekomst og frekvensen av migrasjon mellom Rondane nord og Rondane sør.

Stammens sammensetning i begge delområdene skal tilstrebe en naturlig fordeling mellom kjønn og alder. Dette gir et mål på en bestandssammensetning med:

Ca 30 % bukk 1½ år og eldre, herav halvparten 3 år og eldre

Ca 45 % simler 1½ år og eldre

Ca 25 % kalv

Avskytingsplan

Langsiktig bestandsmål er en vinterstamme der gjennomsnitt for de siste tre minimumstillinger ligger på hhv 1200 og 400 dyr nord og sør for Ula. Nord for Ula antas dette ikke oppnådd i planperioden. Inneværende driftsplanperiode søkes bestanden stabilisert rundt 1100 dyr i vinterbestand nord for Ula. Det aksepteres svingninger på +/- 100 dyr i vinterbestand for å stabilisere kvotefastsetting, jegeraktivitet og organisering rundt jakta. Om 1200 dyr er riktig langsiktig bestandsmål kan da vurderes ved rullering av bestandsplanen i 2025. Tilvekst utfra erfaringstall medregnet naturlig avgang settes til 18 % nord for Ula og 20 % sør for Ula. Utfra erfaring fra de siste 5 år settes fellingsprosenten nord for Ula til 50 % og sør for Ula til 35 %.

I foreliggende materiale finner vi ikke presise strukturtellinger alle år. Dette gir usikkerhet om bestandens produksjonspotensiale. Det er i preskribering av bestandsutvikling benyttet de siste sikre data fra tellinger. Alders- og kjønnsfordelingen i stammen viser ved strukturtelling i 2017 en sammensetning på 21,1 % kalv, 46,4 % simler og 32,5 % bukk. Dette er cirka 4 % lavere kalveandel enn målsetningen og tilsvarende høyere andel bukk. Sett ut fra retningslinjene om å spare simler for å øke produksjonen i stammen er økningen av simler positiv. Andelen bukk 2,5 år og eldre utgjør 23,2 % av bestanden totaltall bukk og er noe over målsetningen. Kalveproduksjonen varierer noe fra år til år og var i 2019 41,6 kalv pr 100 simle/ungdyr.

Det er verd å merke seg at strukturen i de to delbestandene ikke er helt lik, og har litt ulike utfordringer. De senere årene har kalvetilveksten vært noe lavere i nord, mens målsetningen på andel eldre bukk har vært vanskelig å nå i sør.

Det er i hovedsak strukturtellingene som danner grunnlaget for den retta avskytinga og fordelingen av fellingsløyver på hver dyrekategori. Den prosentvise avskytinga bør normalt være:

	Nord for Ula	Sør for Ula
Frie dyr/ eldre bukk	10 - 25 %	10-15 %
Fritt under 50 kg/ yngre bukk	10 - 25 %	
Fritt under 40 kg/ simle/ungdyr	25 - 35 %	50-60 %
Kalv	15 - 25 %	25-35 %

Avskyttingsplanen må være gjenstand for evaluering og tilpassing dersom avvik på forutsetningene dokumenteres. Dette vil primært kunne gjelde bestandsestimater, kalvetilvekst eller avskyting. Dersom strukturtellingene viser en voksende skjevhet i alders- og kjønnsfordelingen i stammen, må planen justeres. Det er både nord og sør for Ula dokumentert uventede og ikke forklarbare svingninger i bestandsnivåene de senere år. En av forklaringene kan være migrasjon til og fra andre villreinområder. Det er større sannsynlighet at migrasjon skjer mellom Rondane Nord og Sølknletten enn at migrasjon har funnet sted i noe omfang mellom de to delområdene nord og sør for Ula.

År	Vinterstamme	Produksjon	Uttak	Fellingsprosent	Kvote
2021	900	162	112	50	224
2022	950	171	121	50	242
2023	1000	180	130	50	260
2024	1050	189	139	50	278
2025	1100	198	198	50	396

Tabell 2: Avskyttingsplan nord for Ula i planperioden 2021 – 2025. (kalvetilvekst 18 %)

År	Vinterstamme	Produksjon	Uttak	Fellingsprosent	Kvote
2021	437	88	88	35	250
2022	400	80	80	35	228
2023	400	80	80	35	228
2024	400	80	80	35	228
2025	400	80	80	35	228

Tabell 3: Avskyttingsplan sør for Ula i planperioden 2021 – 2025. (kalvetilvekst 20 %)

Organisering av jakta, tildeling av fellingsløyver og oppsyn

Oppsynet under villreinjakta organiseres av villreinutvalgene. Oppsynstjenesten er organisert med delt oppsynsansvar mellom de fast ansatte fjelloppsynene. Disse har også ansvar for utarbeiding av den årlige oppsynsrapporten. Under jakta er det i tillegg et oppsynskorps med deltidsoppsyn og lokalt politi som utfører oppsyn. Sødorp sameie eget oppsyn for sine areal. Oppsynstjenesten har begrenset politimyndighet. Oppsynstjenesten i villreinområdene prioriteres også gjennom andre deler av året med spesiell vekt på kalvingsperioden og perioden etter jakta.

Målsettinger:

- Oppsynsvirksomheten skal organiseres av villreinutvalgene.
- Å ha et nødvendig og tilstrekkelig oppsyn.
- Holde oppsynsutgiftene på et lavt men forsvarlig nivå.

Jakttida er innenfor tida fra og med 20/8 til og med 19/9 sør for Ula og 15/9 nord for Ula.

Jegerkontrakter

Alle rettighetsorganisasjoner er forpliktet til å inngå kontrakt med sine jegere. Kontrakten forplikter jegerne på en rekke områder, også med lokale bestemmelser i forhold til jaktutøvelsen. Det skal være samsvar i reaksjon og oppfølging overfor jegeren ved brudd på bestemmelser i jegerkontrakt eller på offentlig lov og forskrift innen bestandsplanområdet.

Samjakt / overgangsavtaler

Samjaktavtaler er en frivillig ordning mellom to eller flere rettighetshavere. Fellesjakt åpner for at en har større mulighet for å ta ut riktig antall dyr og bedrer tilbudet til jegerne. I noen tilfeller kan fellesjakt føre til jegerkonsentrasjoner og derfor gi en negativ virkning for jaktutøvelsen.

Sør for Ula er det med unntak av Sødorp Sameie opprettet overgangsavtaler mellom alle rettighetshaverne. Nord for Ula er det overgangsavtaler mellom alle rettighetshaverne innen hver kommune. Det er også en avtale som gir jegere fra Folldal jakttilgang i Dovre på ukedager.

Økonomi

Driften av villreinutvalget og tiltak i planområdet dekkes gjennom medlemskontingenten og tilskudd fra det offentlige. Utvalget får hvert år et tilskudd kanalisert gjennom SNO. Disse midlene er i stor grad øremerket oppsyn under jakta. Villreinutvalget har de senere år solgt fem fellingsløyver på anbud for å skaffe de inntekter som ellers ville måtte hentes inn via grunneierlag/rettighetshavere.

Forventede inntekter og utgifter i forbindelse med tiltak innenfor villreinområdet er beskrevet i tabellene under. Utgifter til drift av utvalget og inntekter av jakta er holdt utenfor. Som det fremgår av tallene, går rettighetshaverne inn med store økonomiske ressurser i forvaltningen av villreinstammen.

Budsjett Rondane N Villreinutvalg 2021-2025 (3 % årlig prisvekst)

	2021	2022	2023	2024	2025
Inntekter					
Tilskudd oppsyn	20 000	20 600	21 218	21 855	22 510
Salg fellingsløyver	95 000	95 000	95 000	95 000	95 000
Andre off. tilskudd	100 000	103 000	106 090	109 273	112 551
Feilskytingsgebyrer, salg kjøtt	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Medlemskontingnet dyr	48 000	48 000	48 000	48 000	48 000
Medlemskontingent areal	120 000	120 000	120 000	120 000	120 000
Sum	388 000	391 600	395 308	399 127	403 061
Kostnader					
Strukturtelling	45 000	46 350	47 741	49 173	50 648
Minimumstelling	75 000	77 250	79 568	81 955	84 413
Oppsyn	90 000	90 000	90 000	90 000	90 000
Drift utvalg (sekretariat/ møter/revisjon)	90 001	92 701	95 482	98 347	101 297
Utarbeidelse bestandsplan	20 000				
Fellingsavgift	65 000	65 000	65 000	65 000	65 000
Sum	385 001	371 301	377 790	384 474	391 358

Appendix

År	Vinterbestand totalt	Kalvetelling		Eldre bukk/simle	Kvote	Fellingsresultat				Fellings-%
		antall	Kalv pr 100 s/u			Bukk	Simle	Kalv	Totalt	
2016	1428	431	46,1	0,42	464	84	88	55	227	48,9
2017	1596	255	36,6	0,50	632	91	100	68	259	41,0
2018	1425	340	41,3		420	83	69	50	202	48,1
2019	1310	413	41,6	0,48	390	58	74	59	191	49,0
2020	1443	354	40,9		520	85	73	47	205	39,4

Tabell 8: Bestandsutviklingen i villreinstammen i Rondane Nord 2016 – 2020.

År	Vinterbestand Nord for Ula	Kalvetelling		Eldre bukk/simle	Kvote	Fellingsresultat				Fellings-%
		antall	kalve% *			Bukk	Simle	Kalv	Totalt	
2016	1138	342	30		378	77	77	48	202	53,4
2017	1249	162	13		546	83	89	63	235	43,0
2018	1055	222	21		322	69	59	38	166	51,6
2019	963	283	29		300	44	58	50	158	52,7
2020	1004	248	25		300	61	41	36	138	46,0

Tabell 9: Bestandsutvikling nord for Ula elv 2016-2020, *=kalveprosent i forhold til minimumstelling vinter

År	Vinterbestand Sør for Ula	Kalvetelling		Eldre bukk/simle	Kvote	Fellingsresultat				Fellings-%
		antall	kalve% *			Bukk	Simle	Kalv	Totalt	
2016	290	89	31		86	7	11	7	25	29,1
2017	347	93	27		86	8	11	5	24	27,9
2018	370	118	32		98	14	10	12	36	36,7
2019	347	130	37		90	8	16	9	33	36,7
2020	439	116	26		220	24	32	11	67	30,5

Tabell 10: Bestandsutvikling sør for Ula elv 2016-2020, *=kalveprosent i forhold til minimumstelling vinter